

Motion till riksdagen 2005/06:A258

av **Maria Wetterstrand m.fl. (mp, -)**

Ett samhälle för alla

Motionen delad mellan flera utskott

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning.....	1
Förslag till riksdagsbeslut	2
Skälen för förslagen till beslut	4
Individens och samhällets ansvar	4
En ny enhetlig diskrimineringslag.....	5
En samordnad och utökad tillsyn	5
Tillsyn skiljs från främjande – en ny gemensam antidiskrimineringsmyndighet.....	6
Förbättrat rättsskydd för diskriminerade	7
Arbetsmarknadens villkor	8
Krav på förebyggande arbete	9
Utbildning och rätten till språket.....	9
Ökad kunskap om diskriminering och rasism	10
Tolkning.....	10
Deltagande demokrati	11
Medborgarskapet.....	11
Rösträtt och undanröjande av hinder mot egenmakt	11
Ökat valdeltagande.....	12
Flexibel ledighet.....	13

Fel! Okänt namn på

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en gemensam antidiskrimineringslagstiftning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en samordnad och utökad tillsyn inom antidiskrimineringsområdet och att därigenom inkludera ålder som en diskrimineringsgrund.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att separera tillsynsrollen från främjanderollen hos antidiskrimineringsombudsmännen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bildandet av en ny antidiskrimineringsmyndighet.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av förändrade bevisregler inom diskrimineringslagstiftningen och förändrad lagstiftning avseende brottet hets mot folkgrupp.¹
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillsätta en utredning för översyn av hur de olika antidiskrimineringsombudsmännen skall kunna få fler mål avgjorda i sak i domstol, varvid särskilt bör beaktas frågor om rättegångskostnader.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behov av att vidta åtgärder för ökat företagande och minskad arbetslöshet bland invandrade personer.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om översyn av diskriminerande strukturer inom socialförsäkrings- och arbetslöshetssystemen, liksom om behovet av kompletterande högskoleutbildningar för utländska akademiker.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en nationell valideringsfunktion för utländska utbildningar.²
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda förutsättningar för ett systematiskt införande av antidiskrimineringsklausuler inom de områden som framförs i motionen.³
11. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag om mångfaldsplaner i företag med fler än tio anställda.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behov av att genomföra förändringar och förbättringar avseende introduktions- och språkutbildningar, liksom om rätten till hemspråksundervisning.²
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av ökad information och kunskapsspridning om behovet av att motarbeta främlingsfientlighet, liksom om vikten av metodiskt antidiskrimineringsarbete m.m.⁴
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av tillgång till god tolkkompetens.⁵

Fel! Okänt namn på

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att regeringen tillsammans med företrädare för riksdagens politiska partier skall ta fram förslag på hur mångfaldsarbetet kan bedrivas inom de beslutande politiska församlingarna.⁶
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om förändrade krav för att erhålla svenskt medborgarskap, liksom om rätten till automatiskt medborgarskap.⁴
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om avskaffande av krav på svenskt medborgarskap för att erhålla vissa statliga tjänster och uppdrag m.m.⁶
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om vikten av att öka valdeltagandet bland personer och grupper med lågt valdeltagande.⁶
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att utreda hur samtliga religiöst präglade nationella helgdagar överförs till en form av ledighetspott, alternativt införandet av religionsneutrala helgdagar i enlighet med vad som anförts i motionen.⁶

¹Yrkande 5 hänvisat till JuU.

²Yrkandena 9 och 12 hänvisade till UbU.

³Yrkande 10 hänvisat till FiU.

⁴Yrkandena 13 och 16 hänvisade till SFU.

⁵Yrkande 14 hänvisat till KrU.

⁶Yrkandena 15 och 17–19 hänvisade till KU.

Fel! Okänt namn på

Skälen för förslagen till beslut

Alla människor är lika mycket värda och har rätt till utveckling samt skydd mot våld, förtryck och hot. Individen har en oavvislig rätt till skydd för sina mänskliga fri- och rättigheter samtidigt som individens utövande av sina legala rättigheter aldrig får kränka andra individers rättigheter.

I dag finns det många hot mot denna idealbild. Dagligen kränks personer baserat på vilket land de kommer ifrån, vilken hudfärg de har, deras kön, könet på den person de attraheras av, funktionshinder eller deras ålder. Detta beteende måste förhindras så att vi når dit där alla människor kan leva tillsammans på lika villkor och förutsättningar.

Vi eftersträvar därför ett samhälle där människor och kulturer möts, och vi är övertygade om att detta stävjar främlingsfientlighet. Ett av de effektivaste verktygen i integrationsarbetet är antidiskriminering, att se till att ingen blir orättvist behandlad.

För att komma det mångkulturella samhället närmare och underlätta för människorna att förverkliga sina livsval krävs det förändringar av såväl synsätt som strukturer. Det som behövs är bland annat att såväl stat, kommuner och näringslivet som den ideella sektorn förändras i grunden så att människors lika värde är utgångspunkten, samtidigt som pluralism bejakas. Samtidigt som vi anser att arbetet för norm- och attitydförändringar är viktiga menar vi att arbetet för ändrade beteenden är grundläggande. Både som enskilda samhällsmedborgare och makthavare måste vi betona respekten för och bejaka andra kulturer.

En annan nödvändig förändring är att vi måste föra en solidarisk ekonomisk politik som tillgodoser de grundläggande behoven som vi som medborgare har; en politik som ger alla medborgare goda förutsättningar att utvecklas och känna ansvar. En gemensamt finansierad och demokratiskt styrd välfärd är nödvändig, dock inte tillräcklig, för att åstadkomma det mångkulturella samhället och allas rätt till egenart.

Individens och samhällets ansvar

Utgångspunkten för Miljöpartiet de grönas politik är att alla individer vill, kan och törs ta ansvar för sitt eget liv och sina egna gärningar. Ibland finns det dock strukturer i samhället, liksom individer, som förhindrar detta egenansvar.

Grundläggande för individens möjlighet till egenansvar är att de mest basala byggstenarna i livet finns tillgängliga; det handlar om rätten till arbete, bostad, fri och fullgod hälso- och sjukvård och ett fungerande socialförsäkringssystem. Att de skall vara tillgängliga för alla i Sverige, oavsett om individen fötts här eller invandrat hit, är en självklarhet. Lika självklart måste det vara att alla individer har tillgång till effektiva rättsmedel mot medmänniskors och det allmännas övergrepp och kränkningar; till ett opartiskt, objektivt och rättvist rättsväsende, samt till goda livschanser i övrigt.

Det mångkulturella samhället förutsätter ett väl fungerande utbildningssystem och att individerna kan kommunicera till och med varandra i gemensamma forum och med gemensamma metoder. Rätten till språket får därför aldrig glömmas.

En ny enhetlig diskrimineringslag

Vi är övertygade om att en individ som kränks och diskrimineras är lika kränkt oavsett om det skett på grund av individens kön, sexuella läggning, etnicitet eller funktionshinder. Diskriminering sker ofta i ett samspel mellan olika grunder, där det ofta är sammanhanget som avgör vilken av diskrimineringsgrunderna som är mest framträdande. Det är därför otidsenligt, ineffektivt och förvillande att dessa diskrimineringsgrunder skall ha varsin myndighet och hanteras enligt ett flertal olika lagar.

De olika diskrimineringsombudsmän som finns idag hanterar var och en på sitt sätt lagar och förordningar inom sina områden. Bl.a. i betänkandet från utredningen om strukturell diskriminering på grund av etnisk eller religiös tillhörighet – Det blågula glashuset – strukturell diskriminering i Sverige (SOU 2005:56) – har detta konstaterats leda till onödig ineffektivitet i utveckling och tillämpning av de olika lagarna. En enhetlig diskrimineringslagstiftning förespråkas därför i utredningen så som ett betydligt mer effektivt medel mot otillåten diskriminering. En samlad lagstiftning skulle ge olika intressenter incitament att samordna sig och ställa krav på enhetlig tillämpning för alla drabbade av diskriminering. Att antidiskrimineringsarbetet bäst befärdas av en enhetlig antidiskrimineringslagstiftning har även bekräftats av de lokala antidiskrimineringsbyråerna (Dagens Nyheter den 13 december 2004). Vi anser därför att all den antidiskrimineringslagstiftning som finns idag, förutom inom ramen för grundlag och vissa delar av straffrätten, skall samordnas inom en enhetlig antidiskrimineringslag. I den nya lagen skall även ingå bestämmelser motsvarande nuvarande 16 kap. 8 § BrB om olaga diskriminering i näringslivet och ett förbud mot diskriminering inom hälso- och sjukvården baserat på kön. Tillsammans med en utökad möjlighet till skadestånd för de drabbade kan Sverige då få effektiva, proportionerliga och avskräckande rättsmedel mot den otillåtna diskrimineringen. Tankar om hur skadeståndet kan utformas har framförts bl.a. i betänkandet Räkna med mångfald (SOU 1997:174) och Det blågula glashuset – strukturell diskriminering i Sverige (SOU 2005:56).

En samordnad och utökad tillsyn

De olika ombudsmän som i dag hanterar diskrimineringsfrågor har tillkommit mot olikartad bakgrund, men har alla samma mål – att bekämpa otillåten diskriminering. De olika ombudsmännen hanterar diskrimineringsgrunderna

Fel! Okänt namn på

kön, etnicitet och religion, handikapp och sexuell läggning. Dock saknas diskrimineringsgrunden ålder, varför vi anser att även denna skall inkluderas som diskrimineringsgrund. Oavsett om en person är 16 år eller 99 år förtjänar personen att bemötas med respekt och på ett icke-diskriminerande sätt.

Olika ombudsmän hanterar olika diskrimineringsgrunder men arbetar också under olika förutsättningar. Jämställdhetsombudsmannen hanterar diskriminering mot kvinnor (och därmed hälften av den svenska befolkningen), handikappombudsmannen alla de personer som har ett handikapp och övriga ombudsmän diskriminering på grund av sexuell läggning, etnicitet och religion. Det säger sig självt att en person kan bli diskriminerad på flera grunder vid samma tillfälle och av samma person, liksom en och samma person kan diskriminera olika personer på olika sätt. Vi anser det därför vara av stor vikt att de olika ombudsmännens arbete blir mer samordnat och att de inom ramen för en gemensam administrativ plattform ska få förutsättningar för gemensamma krafttag mot den otillåtna diskrimineringen. På så sätt undviks dubbelarbete, underlättas den enskildes möte med diskrimineringsombudsmännen och effektiviseras verksamheterna. Vi föreslår därför att dagens ombudsmän bibehålls men samordnas inom en och samma administrativa enhet.

Tillsyn skiljs från främjande – en ny gemensam antidiskrimineringsmyndighet

De olika antidiskrimineringsombudsmännen bör inte som i dag vara splittrade mellan tillsyn, utbildning, metodutveckling, omvärldsbevakning, kunskaps-spridande och opinionsbildning. Det leder till förvirring och oklarheter om en och samma ombudsman skall utöva tillsyn över en lagstiftning som samma ombudsman kanske tidigare har informerat och spridit opinion om. Att inte en instans skall ha tillsyn och utöva verksamhet inom ett och samma verksamhetsområde är en princip som bl.a. tillämpas inom kommunalrättens och miljörättens områden (jfr 3 kap. 5 § kommunallagen (1991:900)). Vi anser därför att antidiskrimineringsombudsmännens roll skall renodlas till att endast avse tillsyn inom den enhetliga antidiskrimineringslagens område.

Den strategiska verksamhet, som idag bedrivs av de olika antidiskrimineringsombudsmännen och som inte omfattas av deras tillsynsarbete, föreslås istället hanteras av en ny antidiskrimineringsmyndighet. Denna skall även omfatta det antidiskrimineringsarbete som idag hanteras av Integrationsverket. Antidiskrimineringsmyndigheten skall ha ett brett mandat att arbeta med strategiska frågor som information, utbildning, metodutveckling, omvärldsbevakning och opinionsbildning och föreslås ansvara för samma medelstilldelningar inom antidiskrimineringsområdet som Integrationsverket nu gör. Därutöver bör allt statligt bidrag inom antidiskrimineringsområdet, som idag administreras av länsstyrelser och andra statliga myndigheter, hanteras av denna nya myndighet. Genom detta helhetsgrepp får Sverige ett medel för att utveckla kunskap och nya metoder inom området, liksom för att effektivt stödja olika offentliga aktörer (statliga myndigheter, kommuner och lands-

ting) och privata aktörer (bl.a. lokala antidiskrimineringsbyråer) i deras antidiskrimineringsarbete.

Förbättrat rättsskydd för diskriminerade

Vi anser vidare att frågor om otillåten diskriminering inom arbetslivet inte skall bedömas av arbetsdomstolen utan av allmänna domstolar på samma sätt som ordinära tvistemål. Denna bedömning har riksdagen delat sedan tidigare, och regeringens enda åtgärd har blivit att hänskjuta frågan till det pågående arbetet i Diskrimineringskommittén. Vi ser fram emot ett lagstiftningsförslag som genomför det riksdagen tidigare uttalat.

Vid bedömning av om otillåten diskriminering skett ställs det idag alltför höga krav på den person som hävdar att den utsatts för en otillåten diskriminering. Tillsammans med att alltför få mål om otillåten diskriminering avgjorts i domstol medför detta att antidiskrimineringslagstiftningen riskerar att inte tas på allvar av bland annat tilltänkta arbetsgivare, näringsidkare inom restaurangbranschen eller personal inom socialtjänst eller hälso- och sjukvård. Vi anser därför att regler om otillåten diskriminering i arbetslivet skall utformas på samma sätt som lagen om anställningsskydd (LAS) med dess krav på sakliga skäl eller på ett sådant sätt som underlättar för diskriminerade att av domstol få bekräftat att en otillåten och olaglig diskriminering verkligen har skett.

Dagens bestämmelser om ersättning för rättegångskostnader verkar även de hämmande för diskrimineringsarbetet. En enskild eller diskrimineringsombudsman riskerar att bli ruinerad eller förlora större delen av sitt anslag om en eller två större tvister förloras. Kraftfulla åtgärder måste därför vidtas för att såväl enskilda som diskrimineringsombudsmän, skall ha råd att driva antidiskrimineringsmål i domstol. Det kan handla om allt från förändrade rätts-hjälpsregler till justering av bestämmelser om rättegångskostnaders fördelning. Lösningen är inte att som nu ha ett särskilt anslag under Vägverket, där vissa av ombudsmännen – om de har tur – kan få tackning för sina ombudskostnader.

Den gällande regleringen av brottet hets mot folkgrupp har genom praxis visat sig vara oklar och öppna upp för allt från hets i religionsfrihetens namn till hets på Internet och olika former av mer eller mindre anonyma skrifter. Det förakt som den hetsande ger uttryck för är enligt vår mening inte förenligt med de grundläggande principer vårt samhälle vilar på. Det är därför nödvändigt att utöka omfattningen av brottet hets mot folkgrupp så att den rasism, homofobi och xenofobi som idag sker öppet blir olaglig. Till detta skall koppelas en straffskärpning.

Fel! Okänt namn på

Arbetsmarknadens villkor

Genom arbetet får individen möjlighet till självförverkligande, makt över sitt liv, makt över sin framtid och en möjlighet att påverka sin omgivning och samhället i stort. Arbetet fullgör också viktiga sociala funktioner och är många gånger en viktig förutsättning för individens deltagande i samhällsliv och debatt. Det befrämjar inte minst den enskildes ansvarstagande för det egna livet och den egna familjen. Arbetsmarknadspolitikerna måste därför skapa de bästa förutsättningar för att alla personer, oavsett etnisk eller geografisk härkomst, skall kunna delta i arbetslivet.

Idag är alltför många personer i Sverige utan arbete, och bland gruppen med utländsk härkomst är arbetslösheten särskilt stor. Trots att personen vill arbeta får han eller hon det inte. Vi är övertygade om att individens arbetslöshet är destruktiv, kostsam och många gånger försämrar såväl hälsa som psyke. Därför måste fler personer med utländsk härkomst få arbete, och vi tror att detta kan ske på flera sätt. Det handlar om att undanröja diskriminerande strukturer i arbetslivet och att ha en tillhörande effektiv statlig tillsyn, men det handlar också om att göra det möjligt för fler att kunna få arbete genom eget företagande eller att få en anställning. För detta behövs en kraftig sänkning av sociala avgifter, såväl egenavgifter som arbetsgivaravgifter, för den första anställda i företaget, och förenklade regler för egenföretagaren, till exempel enklare ekonomisk redovisning, färre krav på statistikuppgifter, minskad rapporteringsskyldighet till bl.a. Bolagsverket och motsvarande åtgärder. Även direkta ekonomiska stöd för att starta eget krävs.

Det är i detta perspektiv fundamentalt att det inte finns diskriminerande hinder mot finansiering och anskaffande av startkapital i det nya företaget. Även om diskrimineringslagen omfattar även detta område är vi tyvärr övertygade om att endast lagstiftning inte räcker. Möjligheterna att få lån får inte vara sämre för vissa personer än andra, och vi anser att det krävs satsningar på lokala aktörer inom finansområdet. Alternativa finansieringsformer måste finnas tillgängliga för personer som kanske inte alla gånger passar in i de etablerade bankernas och finansieringsinstitutens mallar. Att dessa åtgärder är behövliga framgår bl.a. av såväl utredningen Invandrare som företagare – För lika möjligheter och ökad tillväxt (SOU 1999:49) som av Nuteks rapport Utrikesfödda småföretagares villkor och verklighet (nr Info 002-2005).

Personer från länder utanför EU har idag inte rätt till samma förmåner inom arbetslöshetsförsäkring och socialförsäkring som personer från länder inom EU. Detta leder till – oaktat den antidiskrimineringslagstiftning vi har idag – att personer från länder utanför EU utsätts för en strukturell diskriminering och marginalisering. Vi anser därför att skyddet vid arbetslöshet måste förbättras för personer från länder utanför EU.

I regelverket för arbetsmarknadspolitiska program ska det finnas en möjlighet för invandrade med högskoleutbildning eller annan yrkesutbildning i ett bristyrke att få en kompletterande arbetsmarknadsutbildning när dessa personer har ett okvalificerat arbete i ett annat yrke. Kraftfulla åtgärder bör även vidtas för att invandrade akademiker skall kunna få kompletterande akademiska utbildningar för erhållande av relevant svensk akademisk examen.

För att underlätta introduktionen på den svenska arbetsmarknaden och möjligheter till vidarestudier anser vi att staten skall ha en central nationell funktion för ekvivalering av utländska akademiska examina. När den utländska examen är översatt och godkänd skall den gälla fullt ut och likvärdigt i hela landet.

Krav på förebyggande arbete

Inom den offentliga sektorn har så kallade antidiskrimineringsklausuler visat sig vara ett effektivt vapen mot otillbörlig diskriminering. Vi är därför övertygade om att dessa klausuler inte bara skall användas inom den offentliga upphandlingen och att detta skall vara ett obligatoriskt krav, vi är även övertygade om att antidiskrimineringsklausuler kan användas vid såväl offentlig tillståndsgivning som vid fördelning av offentliga resurser i övrigt. Den som bryter mot antidiskrimineringsklausulen skall få sitt tillstånd återkallat, avtalet hävt och skall tvingas att betala skadestånd till såväl motpart som den som diskriminerats. Alla arbetsgivare som diskriminerar skall tvingas att utge kraftiga skadestånd till den diskriminerade.

Miljöpartiet anser att samtliga arbetsplatser med fler än tio anställda skall ha mångfaldsplaner med en strategisk plan för hur ökad mångfald skall ske och hur arbetsgivaren tillsammans med de anställda skall arbeta mot fördomar och otillbörligt diskriminerande beteende.

Utbildning och rätten till språket

Utbildning är många gånger en förutsättning för arbete. Det medför dessutom att individens möjligheter till egenmakt och självförverkligande ökar. En person utan tillgång till såväl det talade som det skrivna språket, i det land där han eller hon bor, kommer snart att bli marginaliserad och få svårt att utöva och tillvarata sina rättigheter och skyldigheter.

Vi anser därför att alla personer som invandrar till Sverige och som inte har tillräckliga kunskaper i svenska språket skall erbjudas utbildning i svenska motsvarande deras förkunskaper, och vi vill att detta skall vara en oavvislig rätt. Utbildningen skall motsvara den enskildes behov och förutsättningar; vissa personer kanske är analfabeter medan vissa har extremt kvalificerade akademiska utbildningar. Alla skall ha fått ett adekvat erbjudande om språkutbildning inom tre månader från ankomst till Sverige. Dessa och andra förslag på förändringar av introduktions- och språkutbildningar för nyanlända invandrade finns bl.a. i utredningen Vidare vägar och vägen vidare – svenska som andraspråk för samhälls- och arbetsliv (SOU 2003:77). Det är dags att gå från ord till handling och att ge alla tillgång till såväl svenska språket som sitt hemspråk.

Fel! Okänt namn på

Rätten till utbildning i svenska språket får således aldrig innebära att den invandrade personen ofrivilligt förlorar kontakten med sitt modersmål. Alla barn i svensk grundskola skall därför ha rätt till hemspråksundervisning oavsett hur många som talar modersmålet i bosättningskommunen. Undervisningen skall kunna ske såväl på distans som på plats i hemorten, och Internet och andra medier kan där spela en viktig roll.

Ökad kunskap om diskriminering och rasism

Utbildning handlar inte bara om att utbilda den invandrade, det handlar lika mycket om att utbilda den inhemska befolkningen och att få den medveten om rasism, främlingsfientlighet och vad som är otillåten diskriminering. En del av detta är att inom det svenska skolväsendet metodiskt och konsekvent arbeta för att dessa frågor skall ingå som en integrerad del i undervisningen. Lärarundervisningen ska ta upp och behandla stävjande av rasism, mobbning och dylikt. Viktigt är även att all litteratur i skolorna noga analyseras så att de inte innehåller rasistiska, främlingsfientliga eller annars otillbörligt diskriminerande uttryck, värderingar eller beskrivningar. Det är i detta sammanhang viktigt att elever i svenska skolor på olika sätt får ta del av andra länders litteratur och kulturer.

Den nya antidiskrimineringsmyndigheten kommer vidare att ansvara för kontinuerliga informations- och utbildningskampanjer om innebörden och effekten av rasism och främlingsfientlighet.

Tolkning

För att den nyanlände invandraren eller den som ännu inte lärt sig svenska språket tillräckligt väl skall kunna kommunicera med sina svenskspråkiga medmänniskor och offentliga myndigheter med flera, är det många gånger en förutsättning att det finns tillgång till välutbildade, förtroendeingivande och professionella tolkar. Den som förmedlar och anlitar tolkningen måste därför ha redskap för att avgöra om tolken är lämplig för uppdraget i förväg. Det är därför nödvändigt med specialiserade utbildningar för såväl tolkar som dem som anlitar tolkar i att hantera dessa frågor.

Vid införandet av de nya migrationsdomstolarna blir behovet av kvalificerade tolkar än större.

De ovan beskrivna problemställningarna har utretts i Tolkutbildning – nya former för nya krav (SOU 2005:37). Vi anser att det nu är dags att omedelbart vidta kraftfulla åtgärder för att alla personer utan tillräckliga kunskaper i det svenska språket skall kunna kommunicera med såväl myndigheter som domstolar.

Deltagande demokrati

En av den representativa demokratins grundpelare är den allmänna och fria rösträtten i val till kommunfullmäktige, landstingsfullmäktige och riksdag, våra högsta beslutande politiska organ. De valda i dessa organ ska representera den svenska befolkningens åsikter i stort som smått och ställs sedan till svars för vad de gjort i de allmänna valen. Vi är övertygade om att de politiska församlingarna bäst fullgör sin funktion om de återspeglar inte bara samhällets politiska sammansättning utan även dess etniska och könsmissiga sammansättning. Det ligger därför ett stort ansvar på de politiska partierna och de beslutande församlingarna att förändra sina strukturer och arbetsformer så att t.ex. även personer med utländsk bakgrund attraheras av politiskt arbete och känner ett ansvar för styret av sin del av landet och riket i dess helhet.

Representativiteten förutsätter aktiva rekryteringsinsatser, information, utbildning och förmåga att överväga förnyade arbetsformer. Vi vill därför ge regeringen i uppdrag att tillsammans med företrädare för de politiska partierna ta fram förslag på hur mångfaldsarbetet kan bedrivas inom de beslutande politiska församlingarna.

Medborgarskapet

Medborgarskapet fyller bl.a. en viktig funktion som sammanhållande kitt i samhället och identitetsskapande verktyg. Det kan verka positivt bekräftande för personer med utländsk bakgrund, som beviljas svenskt medborgarskap, och det kan vara ett verktyg för minskning av ett upplevt eller reellt utanförskap. Vi vill därför att dagens krav för att erhålla svenskt medborgarskap skall minskas så att alla utländska medborgare som bott i Sverige minst tre år skall få bli medborgare. Alla barn som föds i Sverige skall ha rätt till automatiskt svenskt medborgarskap.

Rösträtt och undanröjande av hinder mot egenmakt

Representation och deltagande handlar inte bara om politiskt beslutande församlingar utan även om möjligheten och rätten att ta en aktiv del i samhällsutvecklingen, att påverka och driva opinion och att vilja ta ansvar. Alla personer bosatta i Sverige har rättigheter och skyldigheter och har ett likvärdigt ansvar för sitt och andras liv. Enligt vår mening förutsätter detta att alla personer som är bosatta i Sverige med permanent uppehållstillstånd skall beredas möjlighet att söka tjänster och funktioner som i dag är förbehållna personer med svenskt medborgarskap. Vi vill därför att de förslag på borttagande av

Fel! Okänt namn på

icke sakligt motiverade medborgarskapskrav som framgår av utredningen Medborgarskapskrav i svensk lagstiftning (SOU 2000:106) skall genomföras i de delar som ännu inte behandlats av riksdagen (jfr prop. 2001/02:92, bet. 2001/02:JuU20, rskr. 2001/02:247). Det handlar bl.a. om att avskaffa kraven på tre års bosättning för rösträtt vid de olika fullmäktigevalen, att svenskt medborgarskap inte skall krävas i den omfattning som gäller idag för tillträde till många statliga befattningar (såväl inom riksdagen som inom regeringen och dess förvaltningar), avskaffande av krav på svenskt medborgarskap för att bli nämndeman i domstol, för ledamöter i Rättshjälpsnämnden m.m., för att kunna vara notarie i domstol eller för att inneha tjänst med icke dömande funktioner i domstol. Det handlar vidare om att avskaffa krav på svenskt medborgarskap för anställning inom kronofogdeverksamheten och som överinspektör vid Elsäkerhetsverket, liksom krav för ledamöter i övervakningsnämnderna, ledamöter i skattenämnderna samt överförmyndare och ledamöter i överförmyndarnämnd samt ledamöter i styrelsen för allmän försäkringskassa och i socialförsäkringsnämnd. Det handlar även om att kravet i lagen (1981:324) om medborgarvittnen på att utlänningar skall ha varit folkbokförda i Sverige i tre år för att vara valbara till uppdrag som medborgarvittne tas bort. På detta sätt kan vi inte bara få en förbättrad etnisk representativitet bland exempelvis nämndemän utan även bereda flera personer möjlighet att rösta och utöva politiskt ansvar. Genom sin röst i riksdagsvalet och val till fullmäktigeförsamlingar är individen med och tar ansvar för utformandet av samhället. Det är självklart att medborgare från länder utanför EU inte skall kunna behandlas annorlunda än medborgare från länder inom EU.

Ökat valdeltagande

Den som inte röstar vid val till beslutande politiska församlingar har också avstått från ett viktigt sätt att påverka sin och sina medmänniskors framtid. Undersökningar visar att alltför stor andel av personer av utländsk härkomst avstår från att rösta i svenska val. Det finns många orsaker till det låga valdeltagandet, varav några kan vara ett reellt eller upplevt utanförskap, bristande engagemang, oförståelse eller okunskap.

Det låga valdeltagandet är enligt vår mening ett stort problem och riskerar medföra ytterligare segregering och utanförskap för de personer som inte röstar. Vi anser därför att kraftiga åtgärder måste vidtas för att öka andelen röstande i val till de beslutande politiska församlingarna. Förändrade krav för att få rösträtt är som ovan beskrivits ett sätt att öka antalet röstande. Ett annat sätt är att premiera dem som röstar liksom att på olika sätt underlätta röstandet. Naturligtvis krävs även kontinuerliga informationsinsatser i de bostadsområden och delar av samhället där valdeltagandet är lågt. Vi är övertygade om att de lokala antidiskrimineringsbyråerna och lokala invandrarföreningarna har en viktig roll att fylla här.

Flexibel ledighet

Vi har inte längre en statskyrka i Sverige och kristendomen är inte längre statsreligion. Trots detta är övervägande delen av alla nationella helgdagar på något sätt knutna till den kristna läran och kyrkoåret. Samtidigt som vi fortfarande har dessa kristet präglade helgdagar har vi stora befolkningsgrupper som tillhör andra religiösa grupperingar eller som till och med saknar någon form av religiös tro. Ur detta perspektiv är det enligt vår mening självklart att det kristna helgdagsmonopolet måste ifrågasättas. Vårt förslag är att antingen samtliga religiöst präglade helgdagar överförs till en form av ledighetspott som den enskilde kan fritt förfoga över, eller att någon annan åtgärd vidtas som medför att möjligheterna till ledighet på grund av religiösa högtidsdagar inom andra religioner än den kristna utvidgas. På så sätt kan alla personer vara lediga vid de helgdagar som bäst passar hans eller hennes religiösa övertygelse. De som inte vill fira någon som helst religiös högtid kan använda dagarna för enbart vila och rekreation eller andra syften. Detta skulle även vara en logisk konsekvens av separationen från stat och kyrka och skulle för alla människor i Sverige visa att alla religioner och trosövertygelser är lika mycket värda i statens ögon. Genomförandet av denna valfrihetsreform kommer att få ekonomiska konsekvenser; vissa kommer att förlora på det och vissa kommer att vinna.

Stockholm den 30 september 2005

Maria Wetterstrand (mp)

Peter Eriksson (mp)

Leif Björnlod (mp)

Barbro Feltzing (mp)

Lotta Hedström (mp)

Ulf Holm (mp)

Jan Lindholm (mp)

Yvonne Ruwaida (mp)

Karin Svensson Smith (-)

Lars Ångström (mp)

Mona Jönsson (mp)

Åsa Domeij (mp)

Gustav Fridolin (mp)

Helena Hillar Rosenqvist (mp)

Mikael Johansson (mp)

Claes Roxbergh (mp)

Ingegerd Saarinen (mp)

Mikaela Valtersson (mp)